

Uz temu

doi:10.5559/di.23.1.00

Tema broja Psihološki aspekti suvremene obitelji, braka i partnerstva usmjerena je na istraživanja s područja obitelji, braka i partnerstva u svijetu i u Hrvatskoj. Iako su partnerstvo, brak i obitelj vječne teme važne u svim povijesnim epohama, danas su još aktualnije. Istražuje se bračna i obiteljska kriza, emocionalni život obitelji, raspravlja se o alternativnim oblicima zajedničkoga života, odrednicama roditeljstva te podršci roditeljstvu. Statistički podaci jasno pokazuju da se svake godine smanjuje interes za sklapanje bračne zajednice, osobito u mlađoj populaciji. S druge strane, podaci pokazuju da raste broj rastava te da se u sadašnjim brakovima rađa sve manje djece. Sve navedene strukturne promjene obitelji vjerojatno su posljedica mnogih čimbenika koji su još nedovoljno istraženi. Sadašnja ekonomska kriza, nezaposlenost i osjećaj nesigurnosti u mnogim obiteljima stvara specifičnu bračnu i obiteljsku klimu, pa onda i specifične oblike ponašanja partnera i/ili članova obitelji. Pri tome obiteljski sustav može imati zaštitnu i rizičnu ulogu u razvoju djeteta. Stoga noviji modeli i koncepti u psihologiji proučavaju odnose roditelja i djeteta upravo u kontekstu različitih sustava koji na direktan ili indirektan način utječu na sam razvoj djeteta.

Pod ovom vrlo aktualnom temom Psihološki aspekti suvremene obitelji, braka i partnerstva 2012. godine održana je 20. godišnja konferencija hrvatskih psihologa. Neki od autora koji su sudjelovali na toj konferenciji rezultate svojih recentnih istraživanja prikazali su u ovom tematskom broju Društvenih istraživanja. Poseban gost u ovom broju jest Paul R. Amato, ugledan znanstvenik iz Sjedinjenih Američkih Država, profesor sociologije i demografije obitelji na Odsjeku za sociologiju Državnoga sveučilišta u Pennsylvaniji (Pennsylvania State University). Njegovi istraživački interesi obuhvaćaju brak i kvalitetu braka, uzroke i posljedice rastave braka te psihičko blagostanje tijekom životnoga vijeka, pa je 2011. godine izabran za predsjednika Nacionalnoga vijeća za obiteljske odnose u Sjedinjenim Američkim Državama. Uz njega su autori u ovom tematskom broju kolegice koje se bave ovim temama u okviru razvojne i socijalne psihologije sa Sveučilišta u Zagrebu, i to Studijskoga centra socijalnog rada Pravnoga fakulteta u Zagrebu te Odsjeka za psihologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu, kao i s Instituta društvenih znanosti Ivo Pilar.

Radovi u ovom broju Društvenih istraživanja svojom tematikom pridonose znanstvenoj analizi važnih psiholoških aspekata suvremene obitelji, braka i partnerstva. Istraživanja se odlikuju suvremenom istraživačkom metodologijom i složenim statističkim tehnikama i postupcima obradbe podataka. U preglednom radu o učincima rastave braka na odrasle i djecu autor Paul R. Amato zaključuje da su dosadašnji nalazi, prema kojima rastavljene odrasle osobe i njihova djeca imaju više mentalnih i fizičkih zdravstvenih smetnji, samo djelomično točni, jer ljudi na rastavu reagiraju vrlo različito, a brzina i stupanj prilagodbe ovise o mogućnostima i okolnostima koje nastaju nakon rastave. Kako funkcioniraju na emocionalnom i socijalnom planu cjelovite obitelji s djecom u ranom djetinjstvu i adolescenciji – ispituje se u sljedeća tri rada. Autorica Andreja Brajša-Žganec na uzorku od 506 majki i očeva istražuje emocionalni život obitelji, roditeljske meta-

emocije, temperament predškolskoga djeteta i njegove eksternalizirane i internalizirane probleme te potvrđuje dio pretpostavki Gottmanova modela o emocionalnoj komunikaciji u obitelji. Autorica Marina Merkaš na uzorku od 377 adolescenata i njihovih majki u longitudinalnom nacrtu istražuje procjene adolescenata o sigurnosti u obitelji kao mogući medijator učinka obiteljske nestabilnosti na samopoštovanje adolescenata. Autorica zaključuje da obiteljska nestabilnost umanjuje adolescentovo samopoštovanje nakon godinu dana, izravno ugrožavajući percepciju adolescenta o obitelji kao sigurnom i zaštićujućem sustavu. Autorice Ana Tokić Milaković i Ninoslava Pećnik na uzorku od 1074 adolescenata iz cijele Hrvatske provjeravaju instrument za mjerenje percepcije roditeljskoga ponašanja u kontekstu samootkrivanja adolescenata te utvrđuju povezanost percepcije roditeljskoga ponašanja s aktualnim samootkrivanjem majkama i očevima o dnevnim aktivnostima, osjećajima i brigama. U posljednjem radu autorice Margareta Jelić, Željka Kamenov i Aleksandra Huić istražuju spoznaje kakav efekt percepcija iskazivanja naklonosti i neprijateljstva ima na zadovoljstvo brakom na uzorku od 302 bračna para iz Hrvatske. Pokazalo se da je i suprugovo iskazivanje naklonosti i neprijateljstva značajno povezano s bračnim zadovoljstvom, pri čemu je visoka razina iskazivanja naklonosti zaštitni faktor u brakovima s visokom razinom neprijateljskoga ponašanja.

Svjesni da su ovi radovi samo malen dio rasprava koje se danas vode u znanstvenoj zajednici o psihološkim aspektima suvremene obitelji, braka i partnerstva, nadamo se da će pridonijeti boljem znanstveno utemeljenom rasvjetljavanju odnosa među partnerima i u obitelji, a time i razumijevanju odnosa roditelja i djece, čime će pobuditi daljnju pozornost znanstvenika na ovom području.

The Theme

The theme of this issue, entitled The Psychological Aspects of Contemporary Families, Marriages and Partnerships, focuses on research in the field of family, marriage and partnership across the world and in Croatia. Although partnership, marriage and family have been perpetual themes of importance in each historical epoch, they are even more relevant today. Marital and family crises as well as the emotional life of families are investigated, and alternative forms of cohabitation, determinants of parenting and support to parenting are discussed. Statistical data clearly indicate that interest in marriage is declining each year, especially among the young population. On the other hand, the data show an increase in the number of divorces and a decrease in the number of children born into marriages. All the mentioned structural changes in the family probably result from a great number of factors that have not yet been sufficiently investigated. In many families, the current economic crisis, unemployment and feelings of insecurity create a specific marital and family atmosphere as well as specific forms of behaviour among partners and/or family members. In these circumstances, the family system may play both a protective and risk role in a child's development. Therefore, recent models and concepts in psychology examine the parent-child relationship specifically in the context of different systems that directly or indirectly affect a child's development.

These topical themes were presented at the 20th Annual Conference of Croatian Psychologists entitled The Psychological Aspects of Contemporary Families, Marriages and Partnerships in 2012. In this special issue of the journal Društvena istraživanja, some of the conference participants have presented the results of their recent research. Paul R. Amato, an eminent scientist from the United States, Professor of Family Sociology and Demography at the Department for Sociology at Pennsylvania State University is a special guest of this issue. His research interests include marriage and marital quality, the causes and consequences of divorce and psychological well-being over the life course. In 2011, he was appointed President of the National Council on Family Relations in the United States. In addition to Prof. Amato, the contributors in this issue are my colleagues who work within the field of developmental and social psychology at the University of Zagreb, that is, at the Social Work Study Centre at the Faculty of Law in Zagreb and Department for Psychology, Faculty of Humanities and Social Sciences in Zagreb, and at the Institute of Social Sciences Ivo Pilar.

Taking into account their topics, the articles in this issue of Društvena istraživanja contribute to the scientific analysis of important psychological aspects of the contemporary family, marriage and partnership. This research is characterised by contemporary research methodology and complex statistical techniques as well as data processing procedures. In a review on the effects of divorce on adults and children, Paul R. Amato concludes that current findings, indicating that divorced adults and their children tend to have more mental and physical health disorders, are only partly true because people react to divorce very differently and the period and level of adjustment depend on a variety of resources and circumstances that develop after divorce. The three original scientific papers that follow deal with the effects of emotional and social functioning of families as a whole on children in early childhood and adolescence. Andreja Brajša-Žganec investigates the emotional life of the family, parental meta-emotions, preschool children's temperament and their externalised and internalised problems using a sample of 506 mothers and fathers. This article partly confirms the assumptions of the Gottman model on communication within the family. Marina Merkaš, in a longitudinally designed research study conducted on a sample of 377 adolescents and their mothers, investigates adolescents' appraisals of their security within the family as a possible mediator of the effect of family instability on the self-esteem of adolescents. She concludes that family instability decreases adolescent self-esteem after a period of one year, thus directly jeopardising the adolescent perception of family as a safe and secure system. The authors Ana Tokić Milaković and Ninoslava Pečnik, using a sample of 1074 adolescents from all over Croatia, examine the instrument for measuring perception of parental behaviours in the context of adolescent disclosure and determine an association between the perception of parental behaviours and actual disclosure to mothers and fathers about daily activities, feelings and concerns. In the last original scientific paper, the authors, Margareta Jelić, Željka Kamenov and Aleksandra Huić investigate the effect of perception of displayed affectionate and antagonistic behaviours on satisfaction with marriage on a sample of 302 married couples from Croatia. Results show that a spouse's displayed affection and antagonism significantly correlate with marital satisfaction, where a high level of displayed affection functions as a protective factor in marriages with a high level of antagonistic behaviour.

We are aware that these papers make up only a small part of the discussions on the psychological aspects of the modern family, marriage and partnerships in today's scientific community. However, they will hopefully contribute to an improved scientifically-based clarification of the relationships between partners in a family and consequently, to a better understanding of the relationships between parents and their children, which could raise more attention among scientists in this field in the future.

Andreja Brajša-Žganec